

پشویه کی کورت بو مملانییه کی فراوانتر له داها توودا

19-10-2022

نووسه ره کان

عهلی سه رباز جاف

کورته : دواي زیاتر له سالیک ئالۆزی، کیشمه کیش و کبیرکی سی پیکهاته ی سه ره کی له پرۆسه ی سیاسی له عیراق، هه ر چۆنیک بیت قوناغه سه خته که ی پیکهانی حکومت تیپه ریندرا. هه ر له سه ره تای له دایکبوونی ئەم حکومته نوئیه، ئازار و کاریگه ری ماوه ی رابردوو له ناکۆکی نیوان پارته سیاسییه کانی عیراقی پیوه دیاربوو.

دوای زیاتر له سالیك ئالۆزی، کیشمه کیش و کبیرکی سې پیکهاتهی سهره کی له پرۆسهی سیاسی له عیراق، ههر چۆنیک بیت قوناعه سهخته کهی پیکهانی حکومت تیپه پندرا. ههر له سهره تای له دایکبونی ئه م حکومته نوپیه، نازار و کاریگهری ماوهی رابردوو له ناکۆکی نیوان پارتیه سیاسییه کانی عیراقی پۆه دیاروو. به لام ههر چۆنیک بیت له کۆتایدا سازانیک کاتی ناراسته وخۆ، هه موو حیزبه دهسه لانداره کانی عیراقی کۆکرده وه، به شیوازیک، هه موو لایه نه کان به که مترین زهره ر له هاوکیشیهی پیکهانی حکومت ده رچوون. ئه و هاوکیشیهی که هه ندیک پنیو ابوو قوناخی پیکدادان و کۆتای هیئان به یه کدی ده بیت.

به لام بۆ هه ندیک جیکه ی پرسیاره که بۆ سهر له سهر هه موو ئه و رووداو و جولانه بیدهنگی هه لیزارد؟ بئ گومان سهر که سیکه قسه کردنی یان بیدهنگی هه موو کات به ئامانج بووه. هه روه ها جیکه ی پرسیاره که ئه م بیدهنگیهی سهر تاوه کو که ی به رده وام ده بیت.

ئایا هاوپه یمانی به رپۆه بردنی ده ولت به سهر هاوپه یمانی سیقۆلی سهر کهوت ؟

له دوای کشانه وهی سهر و به جیهیشتنی هاوپه یمانه کانی (پارتی دیموکراتی کوردستان و هاوپه یمانی سهر وه ری)، هه ندیک پنیو ابوو پارتی و سهر وه ری پاشماوهی پۆسته کانی حکومتیان بۆ ده مینیتته وه و کاریگهریه کی به رچاویان له گه مه ی پیکهانی حکومتدا نابیت! به لام رووداوه کان به پچه وانیهی ئه و بۆچوونه بوون و ههر زوو هه لبوو سی له ریکای پیکشیکشکردنی ده ست له کارکیشانه وه که ی له پۆستی په رله مان، لایه نه کانی چوارچیهی هاوئا هه نگی ناچار کرد که پالپشتی خۆی بۆ ده رپریت و له ریکای ئه وه شه وه شوپنی خۆی له هاوکیشیهی نوپیه پیکهانی حکومت بکاته وه. به لام پارتی پنیوستی به و جۆره جولنه دراماتیکیانه نه بوو و ههر سوور بوو له سهر گۆرپنی سه رۆکۆمار و به ده سه تیهانی مافه ده ستووریه کانی هه ری می کوردستان. ئه مه ش وایکرد هه وله کانی ناچارکردنی پارتی له به شداریکردن له حکومته نوپیه له ریکای مووشه ک بارانی ئیران و هه لیزاردنی که سی سه رۆکۆمار زیاد بکه ن و هه روه ها هۆشداریه کانی ئیران و ئاکته رکانی له عیراق بۆ هه ری می کوردستان و پارتی رۆژ به دوای رۆژ زیاتریان ده کرد. به لام له کۆتایدا لابرندی که سی د. به رهه م سالح له پۆستی سه رۆکۆماری عیراق ئیران ، هه ندیک لایه نی چوارچیهی هاوئا هه نگی و پارتی به رزه وه ندییه کانیان به کیان گرتته وه و بووه ده رنه ناجمی ئه وهی تاوه کو ئیستا پارتی له هاوکیشیه که دۆراو نه بیت.

ئه گه ر به وردی به دوای براوهی هاوکیشیه که بگه رپین ده بیت چه ند خالیک له به رچا و بگهریت. به که م، هاوپه یمانی سهر وه ری و پارتی به کشانه وهی سهر زۆرینهی هاوپه یمانیه که یان له په رله مانیه عیراقیان له ده ستدا! هه روه ها ده بیت هه ندیک بیر له قسه کانی رۆژانی هه بوونی هاوپه یمانی سیقۆلی له په رله مانیه عیراق بکه ینه وه. ئه و رۆژانه ی پارتی به په یوه ندی کردنیان و شوینکردنه وه بۆ ئیسرا ئیل تۆمه تبار ده کرا و هه روه ها هه لبوو سی ش به شوینکه وته و گوینگری ئیمارات و سهعودیه تۆمه تبار ده کرا. به لام ئه مپرو هه ر دوو لایه نه که ئه کته ری سه ره کین له حکومته چاوه روانکراوه که ی چوارچیهی هاوئا هه نگی. هه لبوو سی بووه ته نیا سه رۆکۆیک له سنی سه رۆکایه تییه کی ئه م کابینه یه که هه م سه دریه کان و هه م چوارچیهی هاوئا هه نگی ده نگی پن داوه و هه روه ها پارتیش قسه که ی خۆی برده سهر و نه یه یشت د. به رهه م له پۆسته که ی بمینیتته وه و ئه و به ربزیری پشتیوانی لئ ده کرد ده رگای کۆشکی سه لامی له سهر کرایه وه.

ئه و پالپشتیه به هیزه ی چوارچیهی هاوئا هه نگی بۆ پارتی و هه لبوو سی واده کات چیدیکه چوارچیهی هاوئا هه نگی نه توانیت گله یی له پارتی و هاوپه یمانی سهر وه ری بکات و تۆمه تباریان بکات به هه ولدانیان بۆ دابه شکردنی مالی شیعه و وا ده کات کبیرکیکه له نیو مالی شیعه دا به یلینته وه.

سهره تای دابه شبوونیک به هیزی چوارچیهی هاوئا هه نگی

هه رچه نده چوارچیهی هاوئا هه نگی بۆ ماوهی کورتخایه ن جیهیلراوه کانی هاوپه یمانی سیقۆلی رازی کرد. به لام پرۆسه ی قایلکردنی هاوپه یمانه کانی خۆی له عه زم و په کیتی به سهر خۆی قورس کرده وه. چوارچیهی هاوئا هه نگی داواکارییه کانی سووننه کانی عه زمی بۆ لابرندی هه لبوو سی له پۆسته که ی به هه ند وه رنه گرت و به پچه وانه ش چوارچیهی هاوئا هه نگی متامنه ی خۆی به هه لبوو سی به خشی. هه روه ها دابه شبوونی بۆچوونه کانی چوارچیهی هاوئا هه نگی له ده نگدانیان به به ربزیری په کیتی نیشتیمانی کوردستان نیشانه یه کی دیکه ی دابه شبوونی بۆچوونه کانی نیوخۆیانه. ههر چه نده رۆژیک پش هه لیزاردنی سه رۆکۆماریش، بافل تاله بانیه هه سته به له ده ستدانی زۆرینه ی ده نگ بۆ دیاریکردنی سه رۆکۆمار کرد و له ریکای په یامیکه وه، بۆ دواپین جار داوا ی له چوارچیهی هاوئا هه نگی کرده وه که ده نگ به به ربزیره "فه رمیه که یان" بدات. به لام داواکارییه که ی سه رۆکی په کیتی به هه ند وه رنه گیرا و هه ندیک لایه نی چوارچیهی هاوئا هه نگی، به تابیه ت مالیکی فیتۆ نیوخۆی و ناوچه ییه که ی سهر د. به رهه م سالحیان نه شکاند و بگه ر به گه رمیه وه پشوازیبیشیان لئ کرد.

هەناسەكیڭشانیک بوو درێژەپێدانی مەملانیگان

چوارچێوەی هاوئاھەنگی و سەدریش زۆر باش لەو تێگەشتن ئەگەر لەم چرکە ساتەدا درێژە بە مەملانیگان بەدەن، ئەو ھەر لایەنیکیشیان سەرکەوتوو بێت بە لاوازبەو دەرباز دەبێت و بەرگە یەھێچ گۆشاریکی نیو دەوڵەتی یان نیوخۆیی ناگرێت. بۆیە سووربوونی لایەنەکانی چوارچێوەی هاوئاھەنگی لە گۆرینی کۆمیسوونی ھەلبژاردن و یاساکە یە لەم دوایانەدا زۆر کال بوو. ھەرۆھە باسەکانی چوارچێوەی هاوئاھەنگی لە لایەنی سەدرییەکان لە پۆستە بالاکانی حکومەتیش لە باسدا نەما. ئەمانەش دەکرێت ھۆکاری بێدەنگییەکی سەدر بێت لەوکاتە ھەموو عێراق و ئەو کەسانە یە چاودێری دۆخی سیاسی عێراق دەکەن، چاوەڕێی تویئیکی خۆی سەدر یان ھەزیرەکیان دەکرد. تویئیک کە دەکرا کە تەواوی پڕۆسە یە ھەلبژاردنی سەرۆککۆمار ھێچ نەبێت بۆ چەند رۆژیک دوابخات. بەلام سەدرییەکان لە رێگە یە تویئیکی ھەسەن عەزازییەو، بە شێوازی گۆپی سەوزیان بۆ پیکھێنانی حکومەت ھەلکرد و ئەگەری تۆمەتبارکردنی سەدرییەکانی بە مووشەکیبارانەکانی پەلەمانی عێراق لەو رۆژەدا نەھێشت.

ھەر چەندە ماوەیکە لایەنەکانی چوارچێوەی هاوئاھەنگی ھەموو تۆمەتەکانیان لە پەخستنی پڕۆسە یە پیکھێنانی حکومەت ئاراستە یە مستەفا کازمی دەکرد نەک سەدر، بەلام عەزازی ئەو تویئە یە ھەر کرد و گوتی:

^[1] ھەر کەسێک پەنا بۆ چەک ببات بۆ پەخستنی دانیشتنی پەرلەمان، ئەو کەسە باشکۆی گەندەلکارەکانە و دەپەوێت گەندەلکاران زال بن بەسەر نیشتمانی و مێلەت!"

ھەسەن عەزازی

وا دیارە کێبێرکی ھەموو پارتە سیاسیەکانی عێراق، بە تەبەت لایەنەکانی چوارچێوەی هاوئاھەنگی و سەدری ھێلاک کردوو و بێباریانداو ئاگرەستییکی سیاسی بۆ ماوەیکە کورت لە نیوانیاندا ھەبێت و بە زووترین کاتیش لە رۆژانی داھاتوو دەنگ بە کابینەکی سوودانی بدرێت. رەنگە سەدر دوا یە کشانەوێ لە پەرلەمان و لە دەستدانی زۆرینە و لاوازبوونی رۆلە ئاینییەکی، لەو تێگەشتبێت کە ناگرێت ھەموو داواکارییەکانی جێبەجێبکری و ھەبوونی ئاگرەستییکی سیاسی بۆ ماوەیکە کاتی، ھێچ نەبێت ھاوکاری سەدرییەکان بێت بۆ ئەو یە تاوێ ھەلبژاردنی داھاتوو پێگە و پۆستە بالاکانیان لە نیو دەزگا و دامەزراوەکانی حکومەت بپارێزێت.

چوارچێوەی هاوئاھەنگیش چی دی لە دوورەو تەنیا چاودێری سەرۆکوەیزان و لوتکە یە دەسەلات لە عێراق ناکات و تاوێ ھەلبژاردنیکی "پێشوخەتەیکە دیکە"ش دەتوانن ھەندیک لە جەماوەرەکانیان ئاشت بکەن و دەنگەکانیان بە شێوازی زیاد بکەن کە سەدر ناچار بکەن گۆتوگۆیان لەگەڵدا بکات. ھەرۆھە باش لەو ھەش تێگەشتوون کە زۆرینە یە شەقام مۆلکی سەدر و ناگرێت دەست بۆ بەرژەو ھەندییەکانی سەدرییەکان بپارێت. ھەر بۆیە ھەر دوو لایەن ھێورکردنەو یە دۆخەکە بۆ بەھێزبوونەو یان بە بپارێکی باش دەبینن، ئەو ھەش بۆ ئامادەبوونیانە بۆ شەپۆلیکی دیکە یە ئالۆزی و مەملانییەکی فراونتر لە نیو مالی شیعەدا.

<https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=1007272> [1]